

॥ श्री सरस्वत्यै नमः ॥

ભારત જ્યોતિ ગરુડા

R.N.S.
11 NOV 1978

પ્રયોગક અને પ્રકાશક

મણિશંકર દત્તપતરામ અધ્વર્યુ

માવજબાઇની ખાડી-કોર

પ્રત ૧૦૦૦

આવૃત્તી પહેલી

ઉમરેદ બટવાડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી
પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં રતીલાલ બાલકૃષ્ણ ત્રિવેદીએ પ્રકાશક
માટે છાપ્યું.

કીંમત છ પાઇ

૧૪૩૩૪

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૪૩૩૧

શ્રી હાકેર માવજીભાઈની
ખડકીના ઉત્સાહી
ગૃહસ્થ તરફથી
ભેટ

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૩૩૯ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ભારત જ્યોતિ ગરબા

વિષય ૨ - ૧૪

રાજાઈ ભરથરીની પિંગળા પ્રત્યે ભિક્ષા

(રાગ—તમે અબાણ્યા અમે જાણીયે રે)

ભરથરી—માળવ દેશનો રાજા ભરથરી રે

ઉભો દ્વાર પરે એ ભેખ ધરી રે

વિલાંબ કરો નહીં લગાર રે—

માતાજી ભિક્ષા દે તું પિંગળારે. ૧

પિંગળા—નાથ અનાથ કરી શું કરો રે

જરા દયા તો હીલ માંહી ધરો રે

ક્ષમા કરોને મહારાજ રે—

ઉતારો ભેખ રાજા ભરથરી રે. ૨

ભરથરી—પોપટ પ્રેમી પિંજરમાં હોતો રે

નવ અન્ય દ્રષ્ટિમાં જોતો રે

પિંજર તુટ્યું ઉડ્યો પોપટ રે—

માતાજી ભિક્ષા દે તું પિંગળા રે. ૩

પિંગળા—જહાસા નારી અબળાની જાત છે રે

ઉંચા ભુષણ દ્રષ્ટિ પછાત રે

મદગુણ ભુષણ છે રાય રે—

ઉતારો ભેખ રાજા ભરથરી રે. ૪

ભરથરી—નારી ખ્યારી ગણે જો પ્રાણથી રે

કેવો ભામિનીનો ભરોસો રે

જરૂર જાન ગુમાવે અન્નભુક્તી રે—

માતાજી ભિક્ષા દે તું પિંગળા રે. ૫

પિંગળા—પાપી બની ખ્યારા ભુખ્તિ ગઈ રે

નિચકર્મ કીધાં શુભિ મુકી રે

નહીં કરૂં કદી કર્મ નિચરે. ઉતારો ભેખ— ૬

ભરથરી—અબળા નાર નથી પણ પ્રબળા રે

કુડાં કર્મ કરવામાં બહુ અપળા રે

જેયાં ત્હારાં અતિ કર્મ નિચ રે—

માતાજી ભિક્ષા દે તું પિંગળા રે. ૭

પિંગળા—રાજા રૈયત રૂવે આપ કારણે રે

અશ્વરાજ રૂએ છે બારણે રે

પક્ષી પશુ નવ લેતા ઉપહારરે. ઉતારો ભેખ—૮

ભરથરી—હવે રાજા કોણ ને પ્રજા કોની રે

હવે રાજ્ય, પૂત્રી કે ખ્યારી કોની રે

સઉ જીઠા પ્રપંચી પાસ રે માતાજી ભિક્ષા— ૯

પિંગળા—રાજા ભોજન કરૂં ક્ષણવારમાં રે

આરોગો બહાસા સઉ સાથમાં રે

ગુપ્ત ગુપ્તા કરૂં અત્રે આજ રે. ઉતારો ભેખ—૧૦

ભરથરી—ગુપ્ત ગુપ્ત મેં ત્હારી કરી રે

પ્રેમ અંધ બની ગયો વિસરી રે

જેયો જેયો મેં કાળો ભેદ રે. માતાજી ભિક્ષા ૧૧

પિંગળા—યુવક બાળ વૃદ્ધ સહિ રૂઢન કરેરે
 નગર માંહી નરનારી સુનાં કરે રે
 રાય વિનાની પ્રબ્ધ સંક રે. ઉતારો લેખ— ૧૨

ભરથરી—મૂર્ખ કાગને પિંગ્લરમાં પૂરે રે
 પાપટ માનીને મેવા પ્રેમે ધરે રે
 નિચ નર્ક દેખી લલચાય રે. માતાજી ભિક્ષા— ૧૩

પિંગળા—ધિકઃ ધિકઃ મારા જેવી નારને રે
 મહારા વૃથા થયો અવતાર રે
 દાસ મનુ વહે નિચ કામ રે. ઉતારો લેખ— ૧૪

ઓત્રા કુંવરીનું અવલોકન

અભેમન્યુ ગંદોરગછને કહે છે

અભેમન્યુ—વડીલ બન્યુ આ બાળા દેખાય—એ કુંવરી કોણુ છેરે
 ઇન્દ્ર સભાની સચી શરમાય—એ કુંવરી કોણુ છે રે. —૧

અશ્વિન શુકલ પક્ષની આંદ પ્રકાશે પ્રેમે રે
 શ્વેત તેજ મય વદન તારા હુંમે નમે રે. —વડીલ ૨

ભવ્ય ભાલ પરે શોભિત, શશી તામે કીધો રે
 તેવું સાંભાળ્યનું નિલક, પ્રિતીરમ પીધો રે —વડીલ ૩

પારિબ્ધતક પિંડ કુસુમ, પ્રસવેદ સૂરભિ રે
 વળી કરતુરી મૃગલી મુઘ્ધ, કમળાકાર નાભીરે. —વડીલ ૪

કટી કેસરી સમી કાન્તા, કાન્તિ નથી ખામી રે
 ધન્ય ભાગ્યવંત પુરૂષ, એ બાળા પામી રે. —વડીલ ૫

બ્રહ્મા મૂર્તિ ઘડતાં અતિ શ્રમ, દીર્ઘકાળ લીધો રે
 માનવ દેવાધિક જે લોક, કળા ગર્વ કીધો રે. —વડીલ ૬

ગર્વ ઉતારવાને કાજ, પ્રબળપતિ કામ રે
 નહી હોય ત્રીલોકની માંદા, આવી મુદર શ્યામારે—વડીલ ૭

ધન્ય ધન્ય તેનો અવતાર, સફળ જીવન કરશે રે
 આવી મળે કદાપિ નાર, અમિરસ ભરશે રે. —વડીલ ૮

બન્ધુ પૂર્વના મારાં પાપ, કે આવી આ ખોડ રે
 મળી હોત જો આવી નાર, બને સરખી જોડ રે—વડીલ ૯

ક્યાંથી હોય તપ કે પૂન્ય, દેવોની કરી સેવા રે
 જેથી દેવો થઈ પ્રસાંન, સરખી શી જોડ મળેરે—વડીલ ૧૦

બન્ધુ બન્યો બધિર અધિર, આ બાળા જોઈ રે
 ચુકયો ક્ષત્રી કેરો ધર્મ, રહ્ય રહે રોઈ રે. વડીલ—૧૧

કરી પર પ્રેમદા ચંદ્રાળ, મને પાપ લાગે રે
 નથી કહેતો કડું કદ્રષ્ટિ, જેથી ભુખ ભાળે રે. વડીલ—૧૨

હું બાણું છું ક્ષત્રી ધર્મ, ન કડું અન્યાય રે
 બાળા ગમે તેની તે હોય, પાણુ શુણુ ગવાય રે. વડીલ—૧૩

શુભ્ય ચિત્ત દીલ જેનું સાધુ, સદા સ્વચ્છ રહેશે રે
 ગુભ્ય દ્રષ્ટિમાં નથી પાપ, વિકાર વિના હશે રે. વડીલ—૧૪

થર થર ધ્રુજે મહારી કાય, આગળ કેમ જાવું રે
 થશે સૂર્ય પ્રકાશે સંગ્રામ, યુધ્ધમાં જોડાવું રે. વડીલ—૧૫
 નથી યુધ્ધ કરવાની હામ, હુણ્યો આ બાળા રે
 મને ભુરકિ નાખી ભરમાળ્યો, પ્રિય બન્ધુ પ્યારા રે. વડીલ—૧૬
 ગટોરગચ્છ કરે વિચાર, બહુ ગભરાયો રે
 રણમાં થાશે હવે વિલંબ, હીંમત હાર્યો રે. વડીલ—૧૭
 તત્કાળ કહ્યું સૂણુ બ્રાત, ઘેલા અભિમાન રે
 ધન્ય ભાગ્ય છે ત્હારાં આજ, ઓત્રા નિશ્ચ જાણુ રે —૧૮
 ઓત્રા આવી કદી ના હોય, વૈરાટની બેટી રે
 પ્રથમ જાણતો હતું જો હોત, નવ રણે જવું ભેટી રે. —૧૯
 નથી જોયાં તેનાં સાન્નિધ્ય, નથી જોઈ કાયા રે
 નથી જોયાં તેનાં મેં મુખ, હવે શું થાય રે. —૨૦
 સદ્કર્મ યુગલ દરશન, થયું મને આજ રે
 કર્મ અનિષ્ટનો કરનાર રે મામા કૃષ્ણ રાજ રે. —૨૧
 ચડ્યો યુધ્ધ કરવાને તું તો, ચડ્યું કલંક ભાલ રે
 વદે મનુ અરજુન કુમાર સત્વર હવે ચાલ રે —૨૨

ઓત્રા રાયકાને કહે છે

(ગરબો રાગ હરી ભજતાં)

રાયકા સાચી કહે તું વાત, એ કુંવર કોણ છે રે
 ધન્ય ધન્ય પિતા ને માતા, એ કુંવર કોણ છે રે —૧

- ઉઝ્યો દીન સ્વામિ પ્રભાકર, પ્રકાશ્યો પ્રેમે રે
જેને જેને તિમિર નાશી જાય, ધન્ય તેના તેજને રે —૨
- એની કંચન જેવી કાય, ગુલાબનું ફૂલ રે
એવા સ્વામિ વિનાની નાર, જીવન તેનું ધુળ રે —૩
- કોણે કીધા હશે તેવા તપ, હિંમ હાડ ગાળી રે
કર્તુ હશે કમળ પૂજન, કંઠણ વૃત પાળી રે —૪
- ભવ્ય ભાલપરે તિલક, બાણે શશી શોભે રે
કેશરી કંઠ સમા તેના કેશ, કોઈ મન લોભે રે —૫
- અધર રસ પકવ આમ્ર ચીરી, અમીરસ ઝરતું રે
દાંડ દાંત દેખી દાડમ કણ હીણુ, સ્મિત મૂખ જેનું રે —૬
- લાગે કમળ દાંડી કર, હીરા કાળી નખલી રે (નખ)
ચક્રુ રવિ શશીની જોડ, મોહક કીકી તે વળી રે —૭
- વિશ્વજીતનું બાણે ચિહ્ન, હૃદય વિશાળ છે રે
નર દેહમાં રત્ન કુમાર, નાદ્વિકાળ છે રે —૮
- સ્થંભ સમા છે તેના યાદ, કદંમ કોઈ કારમાં રે
ચાલુ ચતુર મૃગની જેમ, ઝુલ ગજ રાજમાં રે —૯
- હિણભાગી કેવી હું તો નાર, મળ્યો ના સ્વામિ રે
નવ કરી ક્ષત્રી સૂત શોધ, પિતાની અતિ ખામી રે —૧૦
- ધન્ય ધન્ય ભાગ્યવંતી જોડ, જે મળી નારી રે
માહા પૂન્યશાળી પ્રજા, યુગલ અવતારી રે —૧૧

મેંતો શા શા કીધા હશે પાપ, આ પતિ નવ પામીરે
 લલે કીધા હશે જે લગ્ન, હું ભવ વિરામી રે -૧૨
 મળ્યો હોત આવો ભરથાર, સફળ જીવન થાત રે
 જાણે હંસ હંસણી જોડ, મૂકતાફળ ખાત રે -૧૩
 પૂર્વે કીધાં હશે કુંડાં કર્મ, કયાંથી થાય જોડી રે
 હવે ચસુ નહીં કદંમ આશા રહી થોડી રે -૧૪
 ચિત્ત ચંચળ થતાં આજ, ચડયું ચગડોળે રે
 બની મનની હું અધિર, બધિર સમા તોણે રે -૧૬
 ઓત્રા અરજીન સકુમાર, નથી કાંઈ પામી રે
 વઢે મનુ તારો ભરથાર, અભેમન્યું પામી રે -૧૬

—: દ્રૌપદી ચીર હરણ :—

(ગરબો) રાગ—ગરુડ ચડી આવજો.

બહાલા વેગે આવજોરે મોર	
દયા દીલ લાવજો વનમાળી	—બહાલા. ૧
સભા ભરી બેઠો દુર્યોધન	
અંધ સુતનું પાળ છે મન	
લાજ લુટવા બેઠો રાજનં	—બહાલા. ૨
લાગ્યો દુરીજનનો ચેપ	
મીઠી વાણીથી લગાડ્યો ચેપ	
સદ્ધર્મનો લાગ્યો વિશ્વેષ	—બહાલા. ૩

- સુકિત કરી કરાવી આજ
 ભોળા પાન્ડવ રમ્યા જુગાર
 તેમાં કીધી સઘળી હાર —જહાલા. ૪
- રાજપાટ ને લક્ષ્મી લીધી
 બાળ પ્રપંચની તોય કીધી
 તોય દાનત રહીના સીધી —જહાલા. ૫
- ટારી બેઠા સૌ મમ સ્વામિ
 મૂર્છિત થયા છે સુખ વિરામી
 કરી જીન્દગી તેને નકામી —જહાલા. ૬
- હુકમ કરે છે પાપી એ રાય
 લાવ દ્રૌપદી રત્નને આંચ
 એને નચાવે સભામાં માંચ —જહાલા. ૭
- એવી આજ્ઞા દુઃશાસને લીધી
 બાણે ખ્યાલી આદતની પીધી
 ભર સભામાં આજ્ઞા કીધી —જહાલા. ૮
- સતિ હતી જે મહેલની માંચ
 દુશાશન આવ્યો તે ત્યાંચ
 ચાલો મહારાણી સભામાંચ —જહાલા. ૯
- કેમ શું છે ? સભામાંહી કામ
 નવ હોય ત્યાં સ્ત્રીયોનું નામ
 બુદ્ધિ બગડી કે હાર્યા હામ —જહાલા. ૧૦

એટલે પાપીએ ઝાટ્યા છે કેશ

દયા નથી દીલમાં લવ લેશ

ખેંચી સતિને થયો કલેશ

—બહાલા. ૧૧

ખેંચી લાવો એવું ફરમાન

કરે સતિનું તે અપમાન

કોણુ કરે ત્યાં તો અનુમાન

—બહાલા ૧૨

ખેંચી ઘસડી સભામાં લાવ્યો

દુષ્ટ રાય તો બાણેજ કાવ્યો

ધન્ય ધન્ય દુષ્યન તુ આવ્યો

—બહાલા ૧૩

એવું કરીને રાય રાજી થાય

કરવા બેઠો અતિ તે અન્યાય

નવ વૃદ્ધો થકી બોલાય

—બહાલા ૧૪

પેટ આટે તો નીચા નમાવે

જ્ઞાની છતાં તો ત્યાં શરમાવે

અંધ પૂત તો સાને દબાવે

—બહાલા ૧૫

શુદ્ધ જીવન જ્ઞાની વિશાળ

એવા પૂજ્યની શું છે દરકાર

નધી સત્યા સત્યનો વિચાર

—બહાલા. ૧૭

અંતે વૃદ્ધો કરે છે રૂઢન

ખિન્ન થાય છે સાના મન

પાક્યો કપૂતો દુર્યોધન

—બહાલા. ૧૮

હુકમ કીધો ખેંચો તેના ચીર
તેનું નજન કરોને શરીર

કેમ ડરે દુષ્યાશન વીર

—જહાલા. ૧૬

એ તો થઈ ચુકી મમ રાણી

પાન્ડવ સમગ્ર જોડા છે હારી

લેખ પાસે પડ્યા છે મહારી

—જહાલા. ૨૦

રાજ્ય પાટ લક્ષ્મી અને નારી

હાર્યા ત્યારે ઉતરી ખુમારી

ભીમ સત્તા નથી હવે તહારી

—જહાલા. ૨૧

દુષ્યાશને ઝાલ્યાં છે ચીર

કરવા બેઠો છે નજન શરીર

ગુપ્ત ગોવિંદ આવ્યા શ્રીવીર

—જહાલા. ૨૨

ખેંચે ખેંચે ને હાથજ થાકે

વસ્ત્ર ખેંચ્યા છે દુષ્ટે અમાપે

ચીર ખેંચે ને ઢગલા લાગે

—જહાલા. ૨૩

પ્રભુ પૂરા પાડે છે ત્યાં ચીર

ગુપ્ત ઉભા છે દ્રૌપદી વીર

બાણે ઉભરાયો માહશીર

—જહાલા. ૨૪

દુઃખી થાય છે પાન્ડવ દારા

સૂતા પાન્ડવ થઈને બીચારા

વડે સતિની આંખમાં ધારા

—જહાલા. ૨૫

- એટલે સતિ ધરતી પર પડી
મૂર્છિત થઈને સભામાં ગળડી
નાથ વિનાતો સતિ લથડી —જહાલા. ૨૬
- એટલે અંધ સૂત ત્યાં તો બોલે
હૃદય ઉરમાં પડદાઓ બોલે
ઉભી કરો ગાલી અબોડો —જહાલા. ૨૭
- મામો શકુની તુરત ઉભો
ઉભી કરવા કીધો મનસુબો
ઉભા થતાં મામો પડ્યો ઉધો —જહાલા. ૧૮
- ધીર ધારી સતી થાય ઉભી
પ્રભુ અંતરથી તો જોવાય
એટલે આનંદ ઉર રેલાય —જહાલા. ૨૯
- પાપી કહે છે આવોને જહાલી
મહારે બોળે પધારોને ચ્યારી
દુષ્ટ બોલ બોલે અવિચારી —જહાલા. ૩૦
- એટલે સતિ કોઢેથી ભરાય
સાંભળ દુષ્ટ દુર્યોધન રાય
બોળે બેસસે ભીમ ગદાય —જહાલા. ૩૧
- ભીમ ગદા તે પ્રાણુજ હરશે
દીનાનાથ પાન્ડવ સ્હાય કરશે
રવ રવ નર્ક મહી તું સડશે —જહાલા. ૩૨

સતિ દ્રૌપદીનો ગરબો ગાય
 તેનું ચિત્ત તો શુષ્કજ થાય
 ભારત બાળા થાવો એવી આંચ —બહાલા. ૩૩
 અર્પો એવી સન્નારીયો આજે
 ભારત ઉદ્ધાર કરવાને કાજે
 વહે મનુ ભારત આજ લાજે —બહાલા. ૩૪

ખારડોલી વિજય

ગરબો. રાગ પૂનમ ચાંદની
 દેશ દીપક જ્યોતિ ખારડોલી ગુજરાતમાં રે
 ગાજી ગુણવંતીએ કીધો સત્યાગ્રહ
 સરકાર સામે થઈને દીપી બળીદાનથી રે —૧
 જસિદારો આવ્યા વારંટથી પલવારમાં રે
 સાથે લીધા છે પડાણો મદદગાર
 ત્રાસી જાણે ખારડોલી ક્ષણવારમાં રે —૨
 પડાણુશાહી બુદ્ધિ બાજી લીધી હાથમાં રે
 ભુંડા શબ્દોનો થાતો તે ત્યાં વરસાદ
 ચોગરદમ તો ઘેરા ઘાટ્યા છે ગામમાં રે —૩
 દીવસ થાતામાં ખારણું તો બંધ કરતા રે
 તાળાં દેતા ખેડુત ખારણાઓની માંચ
 જસિદારો પાછા પૂરતા તે નિરાશથી રે —૪

- તોયે ભેસો લીધી રાખી તેને કેદમાં રે
 રાખી થાણા માંહી વિના અન્ન ને જળ
 ભેસો બરાડાથી ભાષણ કરતી કારમું રે —૫
- વીર વદ્ધલ કહે છે સૂણો ભાષણ ભેંસતું રે
 સરકાર રાજ્ય માંહી ભેંસતું ભજન
 રૂડો અવસર આવ્યો ખેડુતની જાતમાં રે —૬
- જેમ આવે તેમ લીધુ સઘળું હાથમાં રે
 પછી કરવા માંડ્યું લીધેલું હરાજ
 પાણી મૂલે કીંમત કરતા કેવા કોપથી રે —૭
- સત્ય નિહરતાનાં બળીદાનો કારમાં રે
 જેથી ડાલે છે દેવોતું ઇંદ્રાસન
 દુનિયા ભરના દૂશ્મન હારે વજ્ર ગાંડથી રે —૮
- શાકભાજી કેરીના જે અન્ય પોટલાં રે
 લુટી લેતા જાહેર રસ્તામાં પઠાણ
 દાદ ને પ્રીયાદો ના કોઈ ત્યાં સૂણતું રે —૯
- તળાવ કાંઠે નાતાં ધોતાં નર નારીઓ રે
 નિર્લજ્જ બનતાં પાપી પઠાણો મસ્તાન
 ફાટ્યા ફાટ્યા ફટ્યા ફરતા ફાટી આંખથી રે —૧૦
- ભારત ભાગ્યશાળીના જે સપુત જાણુજો રે
 લક્ષ્મણપતિ નવસારીના એક શેઠ
 પારસી જાતે નામે ગાર્ડી સાહેબ ગાજતા રે—૧૧

(૧૬)

આવ્યા હોંશ ધરીને બારડોલીમાં પ્રેમથી રે
સરકાર સાથે કીધી દોસ્તી લાલચમાંય
પાણી મૂલે લીધી જમીનો હરાજથી રે—૧૨
દેશદાઝ લાગી નવસારીના ગામમાં રે
કીધો પ્રભાએ તો દ્રઢ અસહકાર
લાબ્યા નવસારીમાં ગાર્ડા સાહેબ લોભમાં રે—૧૩
હાક વાગી સત્યાગ્રહની બળીદાનથી રે
કરમસદનો કોહીનુર વલ્લભ
પાકો એવા વીરા મનુ વહે છે દેશમાં રે—૧૪

સંવત ૧૯૮૪ ના આસો સુદ ૨ શનિવાર .

માણીશંકર

